

V nedeljo dne 23. decembra ob 4. uri popoldne v gostilni g. Bresinšegg-a v Rogatcu.

Kmetje! pridite mnogoštevilno! To bodejo prvi volilni shodi, pri katerih se bodejo kmetje o svojih stvareh neodvisno in prosto pogovoriti zamogli.

Govor državnozborskega kandidata g. F. Vračko-ta na shodu v Jurovci.

Dragi kmetje! Srčno vas pozdravim vse tukaj skupaj zbrane in celi kmečki stan; pozdravim pa tudi vse druge tukaj pričujoče gospode, kateri sicer niso kmetje, a vendar spoštujejo kmečki stan. Vse učenosti bi v kratkem nehale, ko bi kmet svojih marljivih rok nič več na plug in motiko položil.

Dragi moji! Ako mi prav premisliti hočemo, kaj da so prav za prav volitve, pogledati moramo na tisoč let nazaj, ko je kmečki stan živel še v sužnosti. Nikdo ni hotel kmetu pomagati, vse ga je trpinčilo, dokler se ga ni cesar Jožef II. usmilil in ga rešil iz sužnosti. Ali cesar se je zategadelj zameril posebno pri duhovščini in velikih poglavarjih; pa tudi od tistega časa so vseeno kmetu zaostala velika bremena. Če mi bližje raziskavamo naš sedajni čas, občutimo veliko dobroto podeljeno nam skoz našega presvitlega cesarja, kateri so nam kmetom skozi ustavo (konštaticijo) dali enako pravico kakor drugim stanovom. Toliko še ni noben vladar v naši Avstriji za kmečki stan storil, kakor naš sedajšni presvitli cesar. To se razume tako: „Kmet pomagaj si, zdaj so ti vrata odprta.“ Kaj smo pa mi storili? mi držali smo roke križem in zanesli smo se na druge stanove, ki nas ne ljubijo. Volili smo si zastopnike le iz drugih stanov, kateri so z našo močjo le sebi dobrote delali, nas kmete pa pustili prej kot zdaj v težavah in nam še jamo kopljejo, v katero že padamo.

Vse se je spogledalo in se zasmajalo. „Kaj strela, ti piješ šnops? . . . Moj duš, zdaj ga pa le sama pij“, sem ji še rekel in potlej sem šel.“

„Ha, ha, ha, ti vrag babji ti“, donelo je krog mize. „Ti pa si dobro napravil, da si jo pustil.“

„Kaj pa da!“ odreže se Luka.

„Al' te kaj jezi?“ vpraša ga pismonoša.

„A kaj še“, pravi Luka.

„No ga pa pijmo na dobro voljo!“ opominja Tine. . .

In zvernejo vsak svoj kozarec.

„Čuj Tine“, meni krčmar, „včasih si pa ti tudi kakšno uganil. Povej še ti katero, da bo še bolj prijetno. Vina imate, kurim tudi, samo vi sedite tako mirni kakor lipovi bogovi.“

Kaj pa naj govorim, če drugi govorijo“, pravi Tine. „Naj pa še drug katero zine. Mene danes vse jezi. Danes se ga hočem napiti, da bom pomnil ta dan. — Krčmar še en liter!“

„Kaj pa ti je danes?“ vprašajo ga vsi. „Nič, nič!“

Dragi tovariši! Mi smo si izvolili našim poslanecem pred kakimi 30 letmi najprej gospoda Hermana. Ta gospod so nam prav prijazno govorili, da hočejo kmečki stan dobro zastopati, da ga ne bojo pustili pogubiti in tako dalje; vendar pa so ta gospod prej umrli, kakor kaj storili. Ta drugi gospod so bili Božidar Rajč. Ta g. so bili dober govornik in so nam obetali, da hočejo kmeta proti vsem hudim napadom braniti. (Ker v tem času se je kmetom začelo že slabo goditi.) Dosti so nam obečali, ali umrli so tudi prej, predno so nam kaj pomagali. Ta g. so res nižjemu duhovstvu do višje plače pomagali, ali za kmeta kaj storiti — niso imeli časa. Tretji naš poslanec bili so gospod Gregorec. Ta gospod, ko so se kot kandidat nam predstavljali, so svojim poslušalcem razvijali velike programe, ali žalibog te programe so najbrž zgubili, in pozabili so na kmeta, pozabili že takrat, ker so 28. oktobra 1886 leta glasovali proti znižanju živinske soli. Nekaj pa so res naredili za kmeta, in to je, ker so pripomogli, da se je nam tako velik davek na žganje naložil. Dragi kmetje! to je prepričana resnica in že tukaj vidimo, kako ljudje iz drugih stanov za kmeta skrbijo.

Ako mi premislimo, kako je kmet pred kakimi 30. leti lahko gospodaril, se dokaže, da gremo zdaj resničnemu času na proti. Mi ne živimo več iz naših pridelkov, temveč iz premoženja, katerega so nam naši stariši in dedeki zapustili, ker naši pridelki se ne merijo več z sedajšnjim časom, ker kmet ima prevelika plačila in zato mora, ako hoče še kaka leta gospodar na svojem posestvu ostati, delati dolgove. Pa tudi tega bo kmalu konec in tebi ubogi kmet, zapel bo smrtno pesem — boben. Mi imamo na naših posestvih v celi Avstriji čez 4000 milijonov gld. samo vknjiženega dolga. Vsako leto zvekša se ta dolg, in sicer 1891 za 73 $\frac{1}{2}$ milijonov, 1892 za 107 milj., 1893 za 112 milj., 1894 za 159 $\frac{1}{2}$ milijonov in tako gre vedno še huje naprej. Dragi moji! za nas kmete je najzadnji trenotek, si še sedaj po-

Samo to vam povem, da bo jutri pri nas — kri tekla! Zdaj pa lahko noč.“ In Tine odide, predenj prinese krčmar vino.

„Kaj le misli in kaj mu je le?“ pravi pismonoša.

„Čudno, čudno“ pravijo vsi, spišejo vino in odidejo.

Ravno ta čas pa, ko se je Tine zadril, da bo kri tekla pri njem doma, šel je mimo okna njegov največji sovražnik Bucekov Anza. Spoznal je Tineta po glasu in mrzla pot ga je oblila, ko je slišal, da bo kri tekla.

Zdaj mu pa lahko vrnem, misli se Anza. Še zdaj le grem k žandarjem in jim povem, da hoče Gašparjev Tine jutri najbrž jednega ubiti.

Kakor rečeno, tako storjeno. Na vso sapo hiti v mesto. Bil je že pozno in že vse zaprto. Zvonil je in zvonil pri žandarijski postaji, dokler se mu ne oglasi skozi okno žandar, ki ga vpraša, kaj želi.

„Prosim vas, pridite jutri v N . . . k Gašparjevim. Zgodilo se bo nekaj! Kri bo tekla . . . Najbrž bo

agati. Ne bo več dolgo časa in preminoli bomo s političnega prostora. Pred kakimi 30 leti stali smo na 60% proti drugim stanovom in zdaj stojimo na 60%, čež 10 let že morebiti pod 50%. Tako smo in odemo še bolj v manjšini in nikdar ne bo jim več treba iz drugih stanov k nam po mandat prositi.

Kmetje! ako smo mi dopoldne ne samo za nas rbeli, potrudimo se še popoldne delati, ker je mogoče, preje solnce ne odide za goro. Mi kmetje začnimo enkrat voliti kmete, ker naši dozdejni zastopniki v javnem zboru kakor postavonarejalci so nas skoro beraško palico spravili, ker so z našo pomočjo naše stanove močne naredili, nas pa celo pozabili, dokazano, da hočejo vničiti kmečki stan. Kmetje slušajte: „Vaterland“, to je klerikalni (duhovski) je pisal 24. januarija 1898 leta: naj državo skrbi, ako kmetje preminevajo, naj država še celó maga da bo kmet hitreje pri koncu in se preje nalil v tej martri živeti, ker potem se bodejo dala kmečka posestva za nizko ceno pokupiti in potem iz njih kmečka posestva urediti.“ Glejte naše prijatelje! Kadar pridejo volitve, se nam tako prijazne delajo in vse, kar se le domislijo nam obečajo. To so tedaj tisti kmetje, ki si drugači ne upajo niti ene stopinje zastonjati; zdaj pa, ko je volitva, postali so celo še tako darovitni, da hočejo kmeta z vinom zaliti, pa kaj? zato da bi ga premotili! In ubogi kmet res premisli da to samo en dan trpi in da bo potem prihodnost zopet žalostna. Kakor sem pred polnoletjem imamo danes čez 4000 milijonov samo intabuliranega dolga, in zategadel pride vsako leto v celi državi okoli 8000 kmetov na beraško palico, in taki kmetje so nam kmetom največji prijatelji. Žalibog, vedati pa tudi moram, da ko je ubogi kmet enkrat na beraški palici, začnejo ti kmetje polagoma priključiti k socijaldemokratom. Zato pa pravi ti veliki socijaldemokrat Liebknecht in Bebel: „Nič nam ni treba beraške palice, če slišimo, da kmečki stan propada.“ Klerikalci in katoliški konservativci, kateri sami

ubiti. Toliko sem danes zvedel. Več ne vem, pa kaj vam da bo to dovolj.“

„Kam, praviš?“

„K Gašparjevim!“

„Dobro! Bomo pa prišli pogledat.“

Okna se zaprejo, in Anza koraka vesel in samobo zadovoljen domov. Zdaj ga pa bodi. Sedel bo na svojo klop, jaz bodem pa zopet lahko dekleta zalobil.“

* * *

Počasi se je pomikalo družega dne solnce vedno in više. Pri Gašparjevih se je drla svinja in kruha da je bilo groza. Toda pomagalo ni nič. Tina ji je dala z močno roko nož v srce, in v nekaj trenutkih je svinja preč. „Mina, podstavi! kri že teče.“ zapove Tina. Mina prinese in podstavi skledo. „Dobra bo za te klobase“, pravi Mina. Tina je opravil svoje delo. Roke si umije, si obleče in stopi k „Tonetu“ v gostilno.

povejo, da imajo že 30 let mogočnost pri vladi, so še toliko predrzni, da hodijo k nam po kmečke mandate, da nas potem z našim orožjem toliko lažje pogubljuje. Strašiti pa ras znajo tudi, rekoč: „Kako pa bo en neumen kmet poslanec?“ Poslušaj, kako so se te besede izvrstno obnesle. Obnesle so se tako, da so naš presvitli cesar prisiljeni bili, te strašno pametne in prebrisane učenjake, naše poslance razpoditi.

Mi imamo tudi neko poljedelsko ministerstvo, katero košta vsako leto čez 12 milijonov goldinarjev. Naš kmet pa od tega nima nič, ker naši poslanci, kakor smo pred slišali, le na naš propad delajo. Nobenemu stanu nočemo mi sreče pogubiti, ali nam kmetom naj se tudi toliko pomaga, da mi naše z žulji pridelane pridelke vsaj za tako ceno lahko prodamo kakor se za sedanjí čas spodobi, — naj naši sinovi pri vojaki kruz iz našega zrnja dobijo; naj se znižajo obresti ali naredijo deželne kase, pri katerih bi kmet v sili dobil denar proti 2% obresti. Naj se vpelje opravičena colnina na živino, na italjansko in ogersko vino. Bliža se čas, ko bode naša vlada z Rusijo, Bulgarijo, Srbijo in Italijo nove pogodbe sklepala. Kmetje, pri tem bi bilo jako dobro kaj govoriti. Glejmo in prizadevajmo si, da spravimo v državni zbor kmete, kateri bodejo tam naredili kmečko stranko. Pustimo na strani nacionalne norosti in začnimo skupaj držati, da si našo prihodnost našega stanu zboljšamo. Kmetje! začnimo se med seboj spoštovati, in spoštovali nas bodejo tudi drugi.

Kmečki volilni shodi.

Kmečka kandidata gg. Franc Vračko in Janez Wisenjaka sklicala sta pred nekaj dnevi tri volilne shode, kateri vsi so se prav dobro obnesli, čeprav so si gospodje advokati vse mogoče prizadjali, da bi te kmečke shode motili in kmete pri njih pogovorih zadrževali. Za shod v Veliki Nedelji, ki se je vršil dne 2. decembra je advokat Dr. Omulec na vse občinske urade ormoškega okraja neko pisanje razposlal, s ka-

„No, kaj je?“ vpraša ga krčmar.

„Vse dobro. Svinjo sem sam zaklal in kri se je lepo odtekla. Povej Luki, pismonoši in Jožefu, naj pridejo zvečer k meni na furovž. Pokusili bomo malo mesa in popili nekaj vina. Zdaj ga pa prinesi pol litra.“

„Ti si pa vendarle za vrabče lovit. Vse si nas včeraj spravil v strah in nismo vedeli, kam nameravaš in kaj. ‚Kri bo tekla‘ si rekel in vsi smo mislili, da boš katerega ubil. O ti para ti, zdaj pa vem. Seveda je tekla kri, pa kakšna. Taka že sme. To se še bomo smejali.“

„Nič toliko ne čenčajte, rajši prinese vina. Žejen sem in mislim, da sem si ga danes že zaslužil.“

Seveda, seveda, danes pa že“ pravi krčmar in odide s steklenico v klet.

Spivši vino ga Tine plača in se obrne proti vratom. Na pragu se še enkrat obrne proti gostilničarju in reče: „Ne pozabite povedati, da pridejo. Z Bogom!“